

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พันธกิจสำคัญประการหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏทุกแห่ง คือการผลิตและพัฒนาครู ซึ่งได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ มหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ.2547 ในหมวด 1 มาตรา 7 ดังนั้นในการประชุมอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏที่ประชุมได้ตระหนักถึงปัญหาและเห็นความสำคัญของเรื่องนี้จึงได้ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการพัฒนาระบบการวิจัยสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาสังคมชุมชน ท้องถิ่นระหว่างสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยและมหาวิทยาลัยราชภัฏ 40 แห่ง เมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม 2558 เพื่อดำเนินงานสนับสนุนการพัฒนาระบบการวิจัยสู่ความเป็นเลิศเพื่อพัฒนาสังคมชุมชน ท้องถิ่นหนึ่งตามบันทึกข้อตกลงนี้คือการสร้างงานวิจัยเพื่อพัฒนาสังคม ชุมชน ท้องถิ่นเชิงประเด็น อาทิ ปฏิรูปการศึกษาเพื่อท้องถิ่น วิทยาศาสตร์ท้องถิ่น นำไปสู่การสร้างอาชีพในท้องถิ่น ซึ่งที่ประชุมสภาอธิการบดีมีมติเห็นชอบให้สภาคณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏจัดทำโครงการวิจัยและพัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูโดยใช้โครงงานฐานวิจัย มีการใช้แนวคิดจาก ผลของโครงการวิจัย Teacher Coaching และโครงการวิจัยเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นฐาน แล้วนำมาเชื่อมโยงกับกระบวนการผลิตและพัฒนาครูรายวิชาวิธีสอนคอมพิวเตอร์ ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยมีแนวคิดหลักที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 การสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่ใช้ในการพัฒนาระบบการผลิตและพัฒนาครู ดำเนินการพัฒนากลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครู อาจารย์นิเทศก์ และนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 โดยใช้แนวคิดและกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงงานฐานวิจัย (RBL) จากงานวิจัยโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา แนวคิดการโค้ชจากงานวิจัย Teacher Coaching

ระยะที่ 2 พัฒนาระบบและกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์/คณะศึกษาศาสตร์/วิทยาลัยการฝึกหัดครู ถอดองค์ความรู้และ KM เพื่อให้ได้ชุดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตและพัฒนาครู ดำเนินการโดยพัฒนาครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมาย และให้นักศึกษาครูกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโครงการในระยะที่ 1 นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และสร้างชุมชนวิชาชีพแห่งการเรียนรู้ (Professional Learning Community: PLC) โดยอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาครูและอาจารย์นิเทศก์ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาบัณฑิตครูพร้อมทั้งเป็น “โค้ช” ให้กับนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูฝึกใช้นวัตกรรมที่ได้รับการพัฒนามากับนักเรียนของตนเอง โดยมีครูพี่เลี้ยงเป็น “โค้ช” ที่โรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

โดยระหว่างการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจะมีการถอดองค์ความรู้และ KM เพื่อให้ได้ชุดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการผลิตและพัฒนาครูในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ รวมทั้งนำชุดความรู้ไปใช้ในสถานการณ์จริงในโรงเรียนที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับบุคลากรผู้

มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และนำเสนอชุดความรู้แก่เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน ขณะเดียวกัน ดำเนินการวิจัยและพัฒนาครูของครู นักศึกษาชั้นปีที่ 4 และครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาชุดต่อไปเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในคณะครุศาสตร์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เป็นสถาบันหนึ่งที่เข้าร่วมโครงการวิจัยดังกล่าว และได้ดำเนินการคัดเลือกคณาจารย์ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาต่างๆ เข้าร่วมโครงการ เพื่อจะได้พัฒนาให้เป็นอาจารย์ต้นแบบ ในการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์ ในลักษณะของการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Active Learning)

ในโครงการวิจัยนี้เป็นงานวิจัยในชั้นเรียน เน้นไปที่กระบวนการผลิตครูผ่านรายวิชาวิธีสอน คอมพิวเตอร์ศึกษา กลุ่มเป้าหมายคือนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 หลักสูตรคอมพิวเตอร์ศึกษา โดยใช้แนวคิด และกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา แนวคิดและกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยโครงงานฐานวิจัย จากงานวิจัย โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และแนวคิดการโค้ชจากงานวิจัย Teacher Coaching เพื่อให้ นักศึกษาครู สามารถใช้แนวคิดดังกล่าวในระยะของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเต็มรูป ซึ่งนักศึกษาต้องไป ปฏิบัติการสอนในรายวิชาคอมพิวเตอร์ ซึ่งบริบทของแต่ละโรงเรียนที่ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพอาจมี ความพร้อมแตกต่างกัน กล่าวคือ บางโรงเรียนอาจมีห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ที่ทันสมัยในขณะที่ บางโรงเรียนอาจขาดแคลน นักศึกษาต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับ บริบทของโรงเรียน ซึ่งการนำเอาเทคนิคการจัดการเรียนการสอนแบบใช้วิจัยเป็นฐานมาประยุกต์ใช้ นับว่าเป็นทางเลือกที่เหมาะสม

ดังนั้น จึงได้จัดทำโครงการวิจัยนี้ขึ้นเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนเอง ได้อย่างเป็นระบบ มีความรู้ มีประสบการณ์ และสามารถพัฒนางานวิจัยในรูปแบบอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ (มคอ.3) ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ของกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ศึกษา ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 47 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิดในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Active Learning) ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง (CCR)

นิยามศัพท์เฉพาะ

จิตตปัญญาศึกษา หมายถึง กระบวนการในการเรียนรู้ของบุคคลที่เน้นการเรียนรู้จากภายใน คิดและใคร่ครวญจนเกิดความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งที่เรียนรู้เกิดความเข้าใจ ในความเป็นธรรมชาติของสิ่งต่างๆที่เกี่ยวข้องเกิดปัญญาทำให้จิตใจได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริง

การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองซึ่งเกิดจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลที่คุณเรียนสนใจเรียนรู้สู่ การคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลเป็นองค์ความรู้และสามารถสื่อสารองค์ความรู้ให้ผู้อื่นเข้าใจผ่านงาน เขียนและการนำเสนอด้วยวาจาและนิทรรศการจากการทำโครงการด้วยกระบวนการวิจัย

ระบบพี่เลี้ยง หมายถึง กระบวนการชี้แนะ (coaching) และการชี้แนะในฐานะพี่เลี้ยง (Mentoring) โดยให้คำปรึกษาและแนะนำช่วยเหลือให้กับนักศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานและอื่น ๆ ที่จะทำให้อัตถภาพของนักศึกษาให้สูงขึ้น มุ่งเป้าหมายที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษาให้ มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แผนการจัดการเรียนรู้ (มคอ.3) รวมถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนรายวิชาวิธี สอนคอมพิวเตอร์ศึกษา ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญาศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และ ระบบพี่เลี้ยง
2. ได้แนวทางการแก้ปัญหาในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการแนวคิดจิตตปัญญา ศึกษา การเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน และระบบพี่เลี้ยง